

فی ۹ رمضان سنہ ۳۲۶ و فی ۲۲ ایلول سنہ ۳۲۴

جمعیت علمیہ اسلامیہ نك ناشر افکاریدر .

مدیر مسئول
محمد فطین افندیسر محرری
مصطفی صبریصاحب امتیاز
شہری احمد افندی

BP

1

B48

v. 1

مندرجات :

۷ آھنك ملی (شعر)
۸ سپای صائمین
۹ تحصیل عالمندہ »
۱۰ زبدۂ سیاسیات

علی نظمی
محمد عارف
عبداء عاطف

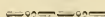
۱ بیان الحق) ك مسلکی
۲ خطبہ پیغمبری ترجمہ سی
۳ یا علم یا حلیم
۴ بر مکتوب
۵ مشورت
۶ جمعیت مز

مصطفی صبری
کوچك حمدی
حیرت
خالص
حسین حازم
فطین

﴿﴾

آبونہ اجر قی

برسنہ لکی ۹۵ الی ایلنی ۵۰ غروشددر

درج ایدلمیان اوراق اعادہ اولنماز .

قارئلر مزہ :

اکثر مقالاتہ آیات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلمش بولندیقی نظر اعتبارہ آلہرق رباعیتسزلکده بولنلامسی
رجا اولنور .

علیه صلوات الرحمن افندمن حضرتلری اصحاب کرامیله مشورتدن مستغنی اولدقلری حالده مشورتله مأمور بیورملری ، مؤمنلر مشورتی سنت سینه اتخاذه و هر کارلرنده اکا اتباع ایتسولر حکمت ارشاده سینه مبندر .

حضرت پیغمبر ؛ بر حدیث شریفلرنده « مشورت ؛ ندامتی دافع بر حصن حصین ، ملامتی طاسارد بر کف امیندر . » بیورمشلردر .

فاروق اعظم افندمنده مهم امور درعهده ایدن رجالی اوچ صنفه تقسیم بیوربیورلر :

برنجی صنف ذوات ؛ مأموریتلرینه تعلق ایدن امور معضایی رأی سدیدلریله فصل و حصم ایدرلر ایکنجی صنف رجال ؛ اشکال واقع اولان امورده ارباب مشاوریه مراجعت وانلرک آرای سدیدلرینی تلقی بالقبوله مسارعت ایدرلر . صنف ثالث صاحبلی ایسه وادی حیرته یویان اولهرق نهرشدو صوابی قبول ، نهده برمرشده انقیاد ایدیبیلرلر .

سیف بن ذی یزن دیورک ره رأیی صائب کوره رک عجب و غروره دوشن آدم ، مشاوریه قبول ایتمز رأییله استبداد ایدن صوابدن بعید دوشر .

حرکات عاد لانه سیله محاسن تاریخنجه بر موقع بالا ترین احراز ایدن عمر بن عبدالعزیز حضرتلری ، « مشورت ومنظاره ابواب رحمت ومفاتیح برکندر یونلره توسل اولدقدنه نه رأی ، هدف مقصوددن صایار ، نهده حزم واحتیاطدن آیریلنمش اولور « بیورمشلردر . بعض حکما ؛ استشاره عین هدایتدر . رأی خودپسندانه سیله استغنا حاصل ایدنلر ؛ مخاطره به معروض اولورلر دیشدر .

مشاوریه عزم ایدلرکده ارباب مشاوره ؛ آتیا بیسان اولنه حق خصال خمسیه مستجمع ذواتدن انتخاب اولغلی .

برنجی خصلت :

تجربه سابقه به اقران ایدن عقل کاملدر . چونکه کثرت تجارتله صحت رویت حاصل اولور بونی ، جناب رسالتناه

حمای کا یخنده دوام ایتدیکی انشاده دیگر بربرده دخی بالخاصه یابدیرلش بر فوروون دروننده بر (کتب دینییه حریقی) دها ظهور ایتدیکی خبر آتیش . ایشته مسلمین درونلرنده سونمر بر آتیش برافان شو (کتب دینییه حریقلمری) ایلهده ایکی دفعه حریقده علوم اولشلر .

ایشته معارف وصنایع وتجارتده همشهریلرندن کبری قالان وانلرک کورمدکلری بویله الیم ، الیم ظلملر کورن مسلمین ایچونده بر جمعیت علمییه اسلامیه تشکیل ایدوب کندولرینه برمشعل راه ترقی اولوق و یوف دیانک صاحبی صفائی یاقق اوزره « مشعل الحق » اسمیله برجریده و « بیان الحق » اسمیله ده اسبوعی بر مجموعه نشرینه قرار ویردک . ومن الله التوفیق

حیرت

— مشورت —

« ادب الدنیا والدین » ناهنده کی کتاب مستطابدن ملخصاً مأخوذ ومترجدر .

رأی ناصح ، عقل راجح صاحبلیله مشورت ایتهدن عاقل ایچون برامره عزم و ابرام ایتک ؛ بر حرکت حزم آکاھی دکلدر .

چونکه جناب علام الغیوب ؛ نبی عالیشاننه کندپسینی هر خصوصده مظهر الهام وتوفیقات صمدانیه سیله تأیید بیوره جغنی وعد وتکفل ایتدیکی حالده — فراقن حکیمنده « مشاورهم فی الامر » فرمان عالیسیه منطوقتجه مشورتله امر بیورمشلردر .

ارباب تأویل ؛ آیت مذکوره حقنده تفاسیر متعدده درمیان بیورمشلر سده بز ذوات مشار الیهمن یالکثر حسن بصری وسفیان — رحمهما الله — حضرت اتنک تأویلی ذکر ایله اکثفا ایدیبوربز .

مشار الیهما حضرتانی بیوربیورلرک ؛ نبی ذیشان

مستشار ؛ دین و تقوی صاحبی اولمق چونکه دین
هر بنای سعادتک درکی و هر فوز و فلاح خانه سنک قبوسیدر
دینک قوه غالبه سی آئنده بولنانلر مأمون السریره ، موفق
الغزیمه درلر .

او چنجی خصلت :

مستشار ؛ ناصح محب اولمی چونکه نصیح و مودت ؛
فکره استقامت رایه خالصیت و برر . بصیرتکار ، مشفق بر ذات
ایله مشورت ؛ سبب فوز و ظفر ، بصیرتسز ، حسود ،
غیظکار آدم ایله استشاره ایسه بادی خیت و خطر درر .
قال بعض الشعراء :

اصف ضمیرا لمن تعاشره و اسکن الی ناصح تشاوره
وارض من المرء فی مودته بما یؤدی الیک ظاهره
من یکشف الناس لایجاد احدا تنصح منهم له سراره
اوشک ان لا یعدم و صلاح فی کل ذلات تنافره

مائی : ضمیرکی معاشرت ایتدیکک کسه به صمیمی قبل
مشاورت ایتدیکک ناصح عاقله قارشی تسلیمت کوستر .
کشیدک مودتی حقیقده ظاهر حالتک ارانه ایتدیککی
درجه به راضی اول . چونکه انسانلر بحق میزان انتقاددن
کیریلر چک اولورسه سرآری خالص تک بر آدم بیله
بولنه من . هر قصوره باقیله حق اولورسه هیچ برکیمه
ایله دوام موانست ؛ قابل اوله به حق برحاله کلیر .
دردنچی خصلت :

مستشار ؛ حین استشاره ده آلام و اکداردن سالم
اولمی چونکه ، فکریله شوائب غموم ، معارضه ایدن کیمه
نه سالم الرأی ، نهده مستقیم الخاطر اولور .

بشنجی خصلت :

امر مستشار ؛ نه متابعت اولنمش برغرض ، نهده
نفرمک مساعدده ایتدیککی حظوظات اولمی . چونکه اغراض
جاذب ، هوای ، نفسانی ایسه مانعدر . بر رأی مجاذبه اغراض
و معارضه هوا به معروض قالیرسه هر حالده قاسد اولور .
ایشته شو خصال خمسی استکمال ایدن ذات عالی به
اهل مشورت و معتمدن رأی و هدايتدر . ارباب آراء ؛

افند مرک شوحیدت شریفی مؤیددر . « عاقلدن استرشاد
ایدیککر که ارشاد اوله سکر . عاقله مخالفت ایتیککر . صکره
نام اولور سکر »

ع . الله بن حسن فرزند عالیسی عمده خطا با بیور .
مشاردر که فصلک عاقل عداوت اظهار ایتدیککی و قتده
حذر ایدیورسک جاهل ایله مشورتدنده — هر تقدیر
ناصح اولسه بیله — اوله جه حذر ایله ؛ چونکه جاهل سی
مشورتیه برورطیه دوشوره بیلیمکه مستعذر که اکانسیله
مکر عاقل پک کری قالیر .

بنی عبس قبیله سندن بر آمده دینلشدر که سزک آراء
صائبه کنر نه قدر جوق !

جواباً « بزیك کشیدن مرکب انجمزده اموریفی
اقتان و احکام و جهله طوتان بر حازم مدبر وارد که بز
هر کارده آنکه مشورت ایتدیکمزدن دولای کویابیک
حازم اولمش اولورز . » دینشدر .

رأی کندسی عجب و غروره دوشورن شاپ غیر
مسیوق التجربه و ایام متکدره ؛ جسمنی دوجار ضعف
و انحطاط ایتدیککی عقلی نه باشند آلوب کوتورمش اولان
پیر عمل مانده ایله مشاوره دن حذر ایتک توصیه اوله کلشدر .

« منشور الحکم » ده دینلیور که هر شیئی محور لایقده
تدویر عقله ، عقل ایسه تجربه به محتاجدر . بوکا مبنی
دینلشدر که ایام ؛ لدنیات اموری و رای برده خفادن
چیقاریر . قال ابو الاسود الدؤلی :

وما کل ذی لب بمؤتیک نصحه

ولا کل مؤت نصحه بلیب

ولکن اذا ما استجمعا عند صاحب

خفقه من طاعة بنصیب

مائی : هر عاقل سکا نصیحت ویرمز . هر نصیحت
ویرزده عاقل دکلدر و لکن بو ایکی خصلت یعنی عاقلیت ،
و ناصحیت بر زاده بولنجه اکا اطاعتله نصیبه دار ارشاد
اولمق لازمدر .

ایکنجی خصلت :

ایٹلی کہ صوابہ اجتہاد استون . سکرہ کشفیات وانعمہ
خطامیدر صوابمیدر ملا حظہ اولنسون بوکا نظر آجوابہ
منفرداً اجتہاد اولدینی کی کشف صوابہ دہ مجتہماً اہمان
افکار ایدلس اولور .

طلبہ علومدن
حسین حازم

درس وکیلی خالص افندی حضر تلی طرفندن کوندر یلان مکتوبدر .

(بیان الحق) ک بوفتہ انتشارنی استیشار ایدم . بونک
اسمندن دخی نمایان اولدینی وجہله مسلکی حق قولی اولہ
جفتندن سیر وسلو کنندہ حتی باطلدن ، صدق کذبدن ،
صوابی خطادن ، نفی ضرردن ، والحاصل خبری شردن تقریق
وتمیزایہ واضحاً بیان خصوصندہ اصلاً لوم لائندن چکنمہ
مسنی آرزو ایدم . « بیان الحق » یا ناتہ (اللهم ارنا الحق
حقاً وارزقنا اتباعہ وارنا الباطل باطلاً وارزقنا اجتنابہ)
دعاسیلہ بد اتمیلدر انجیق (حق) برہ الساعہ بردواءمر
اولدیفندن فاسد المزاج اولانلرک طبع علیی آفی قولدن
نفرت ایدہ چکی (حق) مررد وهرمر (دوا در) ترکیبتک
حسن نتیجہ سندن حکمانک سلطان القوی دیندکری
و اہمہک غلبہ سیلہ اورکہ چکنندن آجی اولان حقیقی
تصریح جائز اولیان ویا مناسب کورلیان مقاملرہ (ان فی
انذار یض لمن دوحته عن الکذب) قانون شفافبخشامی
ہو جبجہ رجتہ فی بضئہ کورہ « مجاز » کنایہ ، تعریض
ایجاز ، اطناب ، مسافات (قرصاری صورتندہ ترتیب
واعطا ایللمیدر .

انسانلرہ حتی قبل اتمامک وبالرہ رد ایللمک
مرض جمالتک بجرانندن نشأت ایدر برحال اولدیفندن
(بیان الحق) نتیجہ حسنہ کی کوزہ تہرک حتی بیاندن اصلاً
فارغ وساکت اولمالمیدر . نصل اولہ بیلیرکہ (الساکت عن الحق

امر . شورونک مجتہماً یاخود منفرداً اجراسی خصوصندہ
اختلاف ایشلدر

یونان و اہل فرس ؛ اجاہ فکر و بیان رای وتدیر
ایٹک اوزرہ اجتماعی قبول ایشلدر چونکہ بوخصوصہ
ہر اہل رای ؛ خاطرینہ خدشہ ورن جہتی ، نتیجہ
فکری سویلر حقیقہ جای قدح برجہتی وار ایسہ
معارضہ ویاخود رد توجہ ایدیورسہ - قانون مناظرہ بہ
توفیقاً پایلان جدل کی - مناقضہ اولنور . بنہ علیہ حکم
مدعاوہ او قدر قرائع وافکارک اجتماعی سیدلہ ہیج برخلل
وزلل قالرکہ میدان ظہورہ حقیقہ مسون .

صنوف اہمدن بر صنفہ امر . شورونک منفرداً
اجراسنی قبول ایشلدر چونکہ بوخصوصہ ہر صاحب
رای صوابہ مائلیتک کندینہ انحصاری ایدینہ طمعاً رای
مقصوددہ منفرداً اعمال فکر ایدر . قرائع ؛ افراد ابتدکی
وقتہ فکر ، قریحہ ہی مجرد مسئلہ مطالوبہ ایچون تجرید
ایلر . فقط ؛ قرائع اجتماع ابتدکی تقدیردہ مسئلہ ہیئت
شورابہ تقویض اولنہ جفتندن ہر قریحہ کندی حصہ سہ
دوشن مرتبہ دوشونمکنن زیادہ سہ مجبور اولز .
شو ایکی مذهب دن ہر ایکیسی ایچوزدہ بروجہ واردر فقط
وجہ ثانی اظہر در .

مؤلف کتابی امام ماوردی علیہ الرحمہ حضر تلی
بیوریورلرکہ بکا قالیرسہ علی الاطلاق مشورت حقندہ
شو ایکی مذهب دن اثنہ ہر مذهب دہا واردرکہ بنجہ اصل
راجح اودر . شویلہ کہ :

ناظرشوری مسئلہ بہ باقار . اگر مسئلہ ایکی امر بیتندہ
متردد ایسہ بوصورندہ مشاورہ دن مقصد یا مسئلہ نک
فسادینہ اعتراض ویاخود صلاحی وقتہ اظہار حجت
اولہ جفتندن مجتہماً اجراسی اولادر . چونکی بوصورندہ
حقیقت دہا بلیغ ، دہا واضح بر حالہ میدانہ جیقار .

یوق بویلہ دکل دہ مسئلہ ؛ صوابی یک مبہم ، جوابی یک
ممبہم ومشکل کوربان امور عظیمہ واحوال غامضہ دن
اولورسہ او حالہ ہر اہل رای فکرنندہ نفرد و خاطر بلہ تجرید